

ממל

(Memel; ליטאית: קליפדה, Klaipeda). עיר נמל בים הבלטי, כיום בליטה. נוסדה ב-1252 בידי ה'מיסדר הטוטוני' הגרמני. עד 1919 היתה חלק מפרוסיה המזרחית. אחרי מלחמת-העולם הראשונה נותקה מגרמניה, וב-1923 נמסרה לליטה, אגב מתן אוטונומיה נרחבת לה ולחבל הארץ סביבה. יהודים ישבו במ' מהמאה ה-17, והקהילה נוסדה בה במאה ה-19. ב-1939 ישבו בה 9,000 יהודים – כ-18% מכלל התושבים. מצבם הפוליטי של היהודים הושפע מאוד מהחיכוכים המתמשכים בין השלטונות הליטאיים ובין הרוב הגרמני של האוכלוסייה. בעלות היטלר לשלטון, גברה תעמולת הנאצים להחזרת העיר לגרמניה. התעמולה לוותה בעיר בגילויים אנטישמיים עד כדי פרעות. גם בעת ההתנגשויות התכופות בין הנאצים ובין הליטאים היו מנפצים חלונות בתי-כנסת. באוקטובר 1938 דרשו הנאצים המקומיים, בראשות מנהיגם ד"ר ארנסט נוימאן, להחיל במ' את חוקי נירנברג. בסוף 1938 הגיעו חששות היהודים לשיאם, כשקיבלו הנאצים 26 מתוך 29 המקומות ב'סיים' העירוני, והעיר הפכה למעשה לחלק מגרמניה הנאצית. הסיפוח הרשמי אירע ב-22 במרס, כאשר נכנס למ' הצבא הגרמני. לפני כניסת הגרמנים הספיקו לצאת ממ' ליטאים רבים וכול היהודים, פרט לכמה זקנים בודדים ונכים. חלק מן היוצאים עבר לקובנה, והשאר לעיירות סמוכות. אחרי כיבוש ליטה בידי הגרמנים, בקיץ 1941, היה גורלם כגורל שאר היהודים בארץ ההיא. ב-28 בינואר 1945 שוחררה מ' בידי הצבא הסובייטי, ולא נמצא בה אף יהודי אחד.